

Alte Drucke

**INSTITVTIO CHRISTIANA, siue Catechismus puerorum ||
Reipublicæ Basi-liensis. Vnà cum Preculis aliquot || pijs,
in eorundem quo# [que] || usum ...**

Ökolampadius, Johannes

Basel, um 1550

VD16 ZV 27940

D. IOANNIS OECOLAMPADII CATEchismus.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-148036

D▷ IOANNIS OE-
COLAMPADII CATE-
chismus.

INTERROGATIO.
RESPONSIO.

INTER. Agisne tu
Christianum? RES.
Ago, Domino sit laus.
INT. Quando coepisti
quod profiteris? R. Mox, ubi in
lucē editus, sacro fonte lotus sum.
IN. Facitne lotio Christianum? R.
Veluti ianua est ad Christianismū.
IN. Quid sit igitur, ut hic Christia-
nismus incipiat? R. In hoc lauacro
regeneratus sum, et regenerati sunt
Christiani. IN. Tantum ualet a-
qua? R. Non aqua simpliciter, sed
aqua baptismi. IN. Quid ita? R.
Habet Verbū, & Spiritum, agen-
tem, Verbo mediante, per aquam.
IN. Quid agit? R. Efficit homi-
nem nouū; purgat enim à peccato
origi-

CATECHISMVS.

originali, malorum omnium fonte
 & scaturigine. IN. Si uerum con-
 fiteris, cur adulti facti recidunt in
 peccatum? Videtur fons ille non fa-
 tis exhaustus? R. Reatus abster-
 gitur, non uicium: unde nisi per fi-
 dem Christi fortiter resistamus, illi-
 us instinctu relabimur, & in impo-
 nitentia perdurantes, condemna-
 mur. IN. Cur sic permittit Deus?
 R. Ut per totam uitam pugnemus
 cum peccato, & diabolo peccati au-
 thore, Dominum interea iugiter im-
 plorantes, & eidem perseueranter
 adhærentes. IN. Manebis Chri-
 stianus? R. Manebo, per Dei gra-
 tiam. IN. Quid uerò, si Christum
 profitentes agerentur in exiliū, ca-
 perentur, occiderentur, perderen-
 tur igni, perdurabis tu? R. Maxi-
 mē, Domino præbente gratiam et
 auxilium. IN. Si quis autem dixe-
 rit, agere te stolidē, cur te sic uilifa-
 cias? aliorum potius sequenda ue-
 stigia: quid esses responsurus? R.

A 3 Dīce

CATECHISMVS.

Dicerem: Non ago stolidè. Nam credo, quod fidem Christi me negante, tum indignationem Dei, tum poenas infernas me incursum. Vbi autem in fide perseuera- uero, & palàm, dum sit opus, fue- ro confessus, uitam sim consequu- turus æternam, ut quam Deus cre- denti pollicitus est. **IN.** Quis tibi Christianus est, & quis non? **R.** Qui ex corde credit, quod filius Dei factus sit homo uerus, quodq; per passionem & mortem suam no- bis impetrarit remissionem pecca- torum, atq; adeò uitam æternam: is mihi Christianus est: qui uerò non credit, Christianus non est. **IN.** Ni- hilne credendum amplius? **R.** Qui quod dixi, rectè credit, & reliquos articulos fidei confitebitur. **IN.** Dic symbolum fidei. **R.** Credo in De- um patrem omnipotentem, creato- rem cœli & terræ, & in **I E S U M** Chri- stum, filium eius unicum, Domi- num nostrum, Qui conceptus est de
Spiri

CATECHISMVS.

Spiritu sancto, natus ex Maria uir-
gine. Passus sub Pōtio Pilato, cruci-
fixus, mortuus, et sepultus. Descen-
dit ad inferna, tertia die resurrexit à
mortuis. Ascendit ad cœlos, sedet
ad dexteram Dei patris omnipoten-
tis. Inde uenturus est ad iudican-
dum uiuos & mortuos. Credo
in Spiritum sanctum: Sanctā Ecclē-
siam catholicam, sanctorum com-
munionem, remissionem peccato-
rum, carnis resurrectionem, & uia-
tam æternam. Amen. INTER.
Ad quid ualet ista tum cognitio,
tum confessio? R. Ad salutem. IN.
Qualiter hoc? R. Quia scriptum
est: Credidit Abraham Deo, & re-
putatum est ei ad iustitiam. Quod-
dum uerum, credētes sunt iusti: igi-
tur & salui. IN. Articulorum quos
numerasti, quot sunt? R. Duo-
decim. IN. Quis primus? R. Di-
xi modò satis distinctē omnes, haud
queo melius. IN. Quid in genere

A

4

con-

CATECHISMVS.

confessio cōplectitur? R. Sacrosan-
ctam Trinitatē in diuinis: Patrem,
& Filium, & Spiritum S: Deum u-
num, personas tres. Deinde quæ sit
quam uocamus Ecclesiam, sponsa
uera Christi: & quidnam hæc ex
fide consequatur, hic, & post hanc
uitam. I N. Quid confiteris in ar-
ticulo primo? R. Credere me,
quod unus sit tantū Deus ab æter-
no, & usq; in æternū, qui creauerit
cælum & terram ex nihilo, & quic-
quid his continetur. Deinde confi-
teor, quod illi me credā ex toto cor-
de, permittamq; tuendum, aduer-
sus mala huius mundi: quodq; dili-
gentiam sim adhibiturus, ut coram
ipso per uitam meam in terris am-
blem. I N. Dum dicis, Credo in
Deum, cur mox adijcis, Patrem? R.
Sanctū est ac terribile nomen Dei:
à quo inuocando ne absterrear, &
Patris uocem mitissimā addo, quæ
me adliceat, ut accedam, & implo-
rem cum fiducia: & ut innuam pri-
mam

CATECHISMVS.

nam in Diuinitate personam. IN. Quid confiteris in articulo secundo? R. Iesum Mariæ filium, unctum illum esse, atq; adeo filium Dei, patribus olim promissum, & temporibus extremis exhibitum, ut seruaret mundum. Eundem quoque secundam esse personam in Diuinis, unum cum Patre Deum, atq; ideo Dominum nostrum. IN. Quid in tertio? R. Conceptum fateor, non ut homines solent, sed de semine spiritus sancti: unde constat, peccato non fuisse obnoxium. IN. Quid amplius? R. Eum ipsum, ut de Spiritu sancto, in utero Mariæ uirginis conceptum: ita ex eadem, adsumpta carne, post menses pariendi completos natum: ipsa manente uirgine ante partum, in partu, & post partum. IN. In quarto? R. Christum esse passum, Pontio Pilato præside: adfixum cruci, & in ea uerè mortuum. Passum autē nō sua culpa, (ut qui peccatum non fecit, nec inuentus est

CATECHISMVS.

est delus in ore illius) sed nostra, & totius mundi. Demum & honorifice ab amicis sepultum. IN. Quid illud in articulo quinto? Descendit ad inferna, & resurrexit tertia die? R. Prius est ac si diceretur: Patres liberauit, ad infernum damnatos propter Peccatū originale: & sic liberauit, ut agnosceremus effectus miserationis Christi, quousq; pertigisset: tum ut nos in Domino mortui, eò descendere non cogermur. Posterius cōfirmat, IESVM esse filium Dei: & ideo quicquid egerit pro peccatoribus in terris, efficacissimum esse. Nam ex hoc articulo solo, spes est nobis immortalitatis parta. IN. In sexto: R. Dominū non mansisse in terris (quod Iudaicus error de Messia cōceperat) sed ascēdisse in cœlum, ut nossent fideles, undenam descendisset. Occupasse præterea regnum, non seculi huius, sed cœleste & æternum, in quo gubernat conscientias hominum regenerantium

CATECHISMVS.

ratorum ad iudiciū usque. IN. In septimo? R. Confiteor aduenturum esse, ut iudicet totum mundū: pios quidem, ad possidendum cōelum, impios uerò ad ignem inextinguibilem. IN. Quid confiteris in octauo? R. Spiritum sanctum, tertiam in Trinitate personam, unum Deum cum Patre & Filio: in nobis efficientem, quæ sunt fidei & charitatis, omnia. IN. Quid in nono? R. Congregationē esse hominum super terram, quam Ecclesiam dicimus uniuersalem, & sanctam, ab inhabitatore Domino: & Sanctorum, id est, fidelium communionē. IN. Quid uocas Communionem? R. Vnam fidem, eadem sacramēta, & eundem utrorumque usum. IN. Non easdem cerimonias? R. Non. IN. Et ubi est congregatio illa? R. Non habet locum certum, sed dispersa est per totum orbē: & congregatur in spiritu, per Verbū Euāgelij. IN. Nihilne est unde ualeat cognos-

CATECHISMVS.

cognosci? R. Notæ sunt externæ
 Verbum & Sacramenta : quæ qui-
 dem ubi sunt, qualiter Dominus in-
 stituit, ibi certò Ecclesia est. Verùm
 membra singillatim sciri non pos-
 sunt certò, IN. Num se quisque nos-
 se potest, an membrū sit, nec ne? R.
 Potest. Testatur enim Spīritus a-
 doptionis unā cum spīritu nostro,
 quòd simus filij Dei. IN. Dixisti de
 signis externis, sūntne etiam inter-
 na? R. Diuus Augustinus dicit: Vbi-
 cunque timetur Deus, & laudatur,
 ibi est Ecclesia Christi. quare signū
 internum arbitror esse, timorem
 Dei verum. Quò respicere uidetur
 & Petrus, Actorum 10. dum dicit:
 Reipsa comperio, quòd non sit
 personarū respectus apud Deum,
 sed in quauis gente, qui timet ip-
 sum, & operatur iustitiam, is acce-
 ptus est illi. IN. In decimo quid?
 R. Remissionē peccatorū, ex meri-
 to passionis Domini nostri IESV
 Christi, Et hoc est Euangeliū, quod
 Deus

CATECHISMVS.

Deus misit de filio suo in mundū.

IN. Quid in undecimo? R. Quod omnes defuncti resurrecturi sint in extremo die, simul corpore & anima, & deinceps in incorruptibilitate permansuri. IN. In ultimo quid? R. Vitam, quæ non est habitura finem. Ibi, quæ oculus nō uidit, et auris non audiuit, & in cor hominis non ascenderunt, præparauit Deus diligentibus se. IN. Nunquid illa uita communis est omnibus? R. Piorum tantū est. nam qui bona fecerunt, prodibunt in resurrectionem uitæ: qui uerò mala egerunt, in resurrectionem condemnationis. IN. Est ne fides horum articulorum satis Christiano? R. Satis ad uitam æternam: quandoquidem ubi ea uerè est, ibi & charitas est, & timor Dei, & sequentur opera uerè bona, & obseruatio mandatorū Dei. Nam ubi eiusmodi nō sequuntur, fides est falsa, inanis ac uacua. IN. Quid mādauit tibi Dominus?

R. Vt

CATECHISMVS.

R. Vt sibi fidam, & diligam super omnia: proximoq; faciam quod & mihi fieri uolo: & non faciam quæ pariter & ego renuo. IN. Nōne Deus & decalogum præcepit? R. Etiam, sed in dictis comprehensus est. IN. Placet recensere decalogum? R. Non habebis deos alienos corā me. Non adsumes nomen Domini Dei tui in uanū. Memento ut diem sabbati sanctifices. Honora patrem & matrem, ut sis longæuus super terram. Non occides. Non mœchaberis. Non furtum facies. Non loquēris contra proximū tuum falsum testimoniū. Nō concupisces domum proximi tui, nec desiderabis uxorem eius, non seruum, non ancillam, non bouem, non asinum, nec omnia quæ illius sunt. IN. Quomodo distinguuntur hæc præcepta? R. In duas tabulas: quarum prior habet mandata tria, quæ mox pertinent ad Deum: posterior septem continet, per-

tinentia

CATECHISMVS.

tinentia ad proximum. IN Vt
 detur ordo pulcherrimus in utraq;
 tabula inesse, nosti? R. Noui. nam
 in priore dum mandatur de non ha-
 bēdis dījs alienis, sed uno solo Do-
 mino Deo, requiritur cor, os dein-
 de, ac opus ad cordis probationem.
 IN. Verè dicis. In altera? R. Dum
 præcipitur charitas erga proximum
 à parentibus, quibus nihil post De-
 um debet præferri, fit initium.
 Mox prohibentur ledendi species,
 à crudelissima, descendendo per
 gradus, ad infimam. In primis est
 læsio uitæ, dein uxoris, præterea
 bonorum, & tandem famæ. IN.
 Nōne adhuc supersunt duo? R.
 Maximè. IN. Ad quid? R. Vt scia-
 mus, non solum opere nos in dictis
 mandatis peccare, sed etiam concu-
 piscencia. IN. Non seruantur ergo
 præcepta Decalogi, dum fiunt ex-
 ternè solū: ut dum quis nō furatur,
 non est adulter? R. Nō. Deus enim
 in primis cor postulat. IN. Quis
 est

CATECHISMVS.

est idololatra? R. Qui diligit, quicquid id est, magis quam Deum. Nam omne quod homo colit præ Deo, idolum eius est. IN. Quis nomē Dei accipit in uanum? R. Quisquis aliter nominat, quam cum honore & reuerentiā. IN. Quis sabbatum recte custodit? R. Qui die dominica uerbum audit Dei: quicquid discedit à peccatis, et in Deo quiescit. IN. Quis honorat patrem & matrem? R. Qui parentibus benefacit, & exhibet obedientiam Ecclesiæ catholicæ, & potestatibus: nec non omnibus qui parentes aliqua ratione referunt. IN. Quis est occisor? R. Qui cor uel extra homicidium habet iracundum, & laborat inuidiā. IN. Quis est adulter coram Deo? R. Etiam qui corde libidinosus est. IN. Quis fur coram Deo? R. Cui & cor est auarum. IN. Quis peierat, falsumue dat testimonium? R. Qui agit mendaciter in utroque. IN. Vis & tu seruire mandata Dei?

CATECHISMVS.

R. Studebo quidem, ut ualeam. IN. Qualis uidetur, qui pro Christiano se uenditat, interim tamē furatur opere, & adulteratur: peierat, & occidit? R. Peior est Iudæo, seu ethnico: & Christianus nomine tenus, atque ideo falsus. IN. Si quis porrò fidem habeat, ualeatq; uita bona, reuens interim baptismum, num is erit tibi Christianus? R. Minimè: nam quisquis credit in Christū, non baptizatus, non quiescet, dum nactus fuerit, ut in numero sit Christianorum. IN. Velles & tu rebaptizari, si quis fanaticus exposceret? R. Absit. per Dominum semel baptizatus sum, & inscriptus in albo Christianorum: non opus est igitur anabaptismo. IN. A baptismo autē nō ne peccasti? R. Id doleo, ac per poenitentiam, & abstinentiā peccatorum, perq; bonā uitam, reconciliationem molior. nam ita nimirum Christiani reliqui me pro mēbro suo agnoscere nō dedignabuntur. IN. Putas ne
B Deo

CATECHISMVS.

Deo satisfactum, quòd infans baptizatus es: R. Abundè credo satisfactum, nam Christus dicit, Talium est regnum cœlorum. Insuper & pro me fudit sanguinē suum, & à nemine Christianorum abiicior: quid in hoc laeuacro posset illi displicere: IN. Scis, quibus te in baptisinate rebus adstrinxisti: R. Scio. nam seruituti me deuoui Christi, mundi ac diaboli fastum insolentiamq; reijciens. IN. Qualiter efficies ut bonus puer reddaris: R. Principio Deū inuocabo: uerbum dein eius diligenter audiam: ociū uitabo: socios fugim malos: & curā de me diligentissimè tenebo. IN. Cur nam oras: R. Vt omnes homines uelint sanctificatū nomen Dei, & eidē bene placere: & ut ego quoq; uoluntatē eius perficiā. IN. Qualiter oras: R. Sicut me docuit Dominus. IN. Quomodo: R. Pater noster qui es in cœlis. Sanctificetur nomen tuum. Veniat regnū tuum. Fiat uolūtas tua, quemadmodum

CATECHISM V S.

dum in cœlo, sic etiam in terra. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Et remitte nobis debita nostra, sicut et nos remittimus debitoribus nostris. Et ne nos inducas in tentationē, sed libera nos à malo Quia tuum est regnum, & potentia & gloria, in secula seculorū Amen. IN. Cur dicis, Pater noster, & non Domine, uel Deus noster? R. Arbitror Christū sic docuisse, ut accessus per preces ad altissimū foret intrepidus: Sicut in symbolo responsum est. IN. Cur addis, Qui es in cœlis? R. Ad discernendum inter Patrem cœlestem, & patrem terrenū. Ille æternus est, hic mortalis. Vndi quāto cœlum est excelsius terra, tanto præstat cœlestis terreno, & adhuc magis. IN. Quare petis primò, Sanctificetur nomen tuum postquam nomen Dei sanctissimū est? R. In nobis & à nobis debet sanctificari: in seipso sanctum est adeò, ut nihil possit addi. IN. Quomodo sanctificatur

B 2 ano

CATECHISMVS.

à nobis: R. Deum ex uerbo cognitum adoratur, & operibus charitatis ex fide in uerbum glorificatur. IN. Quid per uerbum Dei intelligis: R. Potentiam & maiestatem Dei, atq; adeò ipsummet Deū, IN. Cūr nam hæc petitio prima ponitur: R. Ut sciamus, quò uita omnis nostra sit dirigenda. Scopus est cogitationum, sermonum, & operum Christianorum omnium: hæc si fuerint in scopum illum directa, non facile aberrabunt. IN. In petitione secunda, quare dicis, Veniat regnum tuum: R. Peto ut Christus rex cœli & terræ p rege nobis detur: & diabolus cum ignitis suis iaculis procul eijciatur, et conculcetur. IN. Quid petis in terra: R. Quia uoluntas nostra semper est secūdum affectus prauos: uoluntas autem Patris semper est optima, iustissima: peto, ut hæc fiat in terris: illa nō fiat, nisi in diuinā commutata. IN. Similitudo quid sibi uult: R. Nihil aliud, quàm ut nostræ uolun

CAT CHISMVS.

uoluntates in studio perficiēdi quæ
Deo placent, fiant angelorū uolun-
tatibus pares. IN. Dictæ petitiones
tres quonam propriè spectant? R.
Ad spiritualia, publica & priuata,
quæ pertinent ad gloriam Dei, & no-
stram salutem. IN. Quò igitur se-
quentes quatuor? R. Ad res corpo-
rales. IN. Quid igitur rogas in quar-
ta? R. Quicquid ad uitā hanc susten-
tandā pertinere potest: qualia sunt,
cibus, potus, uestes, calcei, domus,
supellex: item magistratus bonus, u-
xor bona, liberi boni, cognati & a-
mici boni, pax, et reipub. status per
omnia saluus: prudētia, honestas, sa-
nitas, et quicquid simile. IN. Panisne
significat illa omnia? R. Significat
Hebræis uictū & sustentationē (ita
enim me docuerunt præceptores
mei) & inde reliqua omnia, quæ nu-
merauī. IN. Cur adiungis, Quotidia-
nū? R. Quòd rebus dictis indigemus
quotidie. IN. Sed Hodie cur addis?
R. Ad significandum, quod singulis

B 3 die.

CATECHISMVS.

diebus sic petere debeamus, I N. Nō
ne de spiritali quoque pane (qui
Christus est, seu uerbum Euangelij)
potest intelligi petitio? R. Secundum
quosdā potest. Verūm sic edoctus
sum, ut scirem bona etiā temporalia
dari nobis à Deo, postq̃ panis cœ-
lestis in petitione prima rogatus est.
I N. In quinta quid oras? R. Magnū
quiddam, fructum nempe Euan-
gelij, remissionem peccatorum.
I N. Quare noo satisfacis potius pro
peccatis? R. Non possum, destitu-
tus uiribus. Venenum hausi pecca-
ti, quod corpus & animā sic debili-
tauit, ut uirtutem abolēdo careant.
Idipsum agnoscēs, insuper & Patris
bonitati fidens, ueniā peto per Chri-
stum. I N. Adjicis, Sicut & nos remit-
timus: quid ita? R. Quòd constat,
mihī non remitti, nisi & ego re-
mittam. I N. In sexta quid? R. Mun-
dus tentationum plenus est, ab insi-
diatore diabolo. Nisi ergo Pater cœ-
lestis tueatur, tentatoris laqueos ca-
uere

CATECHISMVS.

uere non licebit. Igitur quæso, ut etiam si ad tentationes usq; nos adduci permittat, ne sinat tamen induci: hoc est, ab eis uinci. **IN.** Quid in septima? **R.** Diabolus malus est, & peccatum malum: sunt & mala corporis: ab illis planè liberari cupio, & peto à postremo iuxta uoluntatem Domini. **IN.** Quid uult quod adnectis, Quia tuum est regnū, & c. **R.** Equidem his confiteor, Patrē quem hactenus sum precatus, Dominum esse rerū, & regnare solum: solū esse potentē ad exequendū ea quæ pertinent ad regnum: solum quoq; gloriam utriusq; uēdicare: utpote cuius solius est omnis sapientia, omne robur, & omnis uictoria in sempiternum. **IN.** Cur addis Amen? **R.** Propterea quod scio per fidē, exauditū me. **IN.** Accipis igitur mox, quicquid à Patre petisti? **R.** Accipio nutu Dei tametsi non nunq; tēpore differtur, Atqui non est meum, hic Domno præscribere, nec hominis cuiusuis,
FL

CATECHISMVS.

Fidenti dat certò, circumstantias reliquas seruatas uult sibi. IN. Adoras etiam fideles defunctos? R. Nequaquam. Vnum adoro Deum, qui solus est, & me solus iuuare potest. IN. Contemnis ergo beatos? R. Non contemno, sed laudo, propter gratiam & dona, quibus à Deo sunt tam diuiter dotati. IN. Num orare uerbis tantum, orare tibi est? R. Nō, sed est potius cōtemnere Deū. Orandum est corde, cumq; bona fiducia. IN. Verbum Dei qualiter audis? R. Tanquam Deus mecum loquatur. Et si quid audio, cuius culpā agnosco, mente recondens, in posterum caueo. Quod si quid agitur de uirtute, quæcunq; tandē sit, ut eam acquiram studeo. Si uerò Dei commendatur gratia, & eius beneficia laudibus tolluntur, gratias ago, & benedico. IN. Ocium ut fugitas? R. Parentum iussis obedio; & diligentiam mihi ipsi impero ad aliquid discendum, uel agendum, ut eis placeam: in

C A T E C H I S M V S.

in publicum emissus, festino. IN. Quales adiungis tibi socios? R. Fugio qui turpia loquuntur, qui maledicunt, qui iurant, qui ludunt, qui mentiuntur, quiq; à templi abhorrent ingressu: cōtra uerò semper sūt in ocio, & uersantur in plateis. Illis autem me adplico, quibus literarū placent studia, qui uirtutem colunt, & timore Dei non uacant. IN. Quo modo teipsum curas? R. Edo & bibo, quantum satis est; non quæro cibos lautiores: excitatus de somno, protinus surgo: & loquor, rogatus. IN. Prohibuit ne tibi Deus cibum aliquem, aut potum? R. Haud quamquam: sed crapulam prohibuit, ac ebrietatem. Donis eius uti ualeo cū gratiarum actione, quamobrem ante & post cibum orare soleo. IN. Sitane est iustitia in cibo, ieiunio, uestitu, seu alijs rebus externis? Aut quo modo licebit eis uti? R. In corde iustitia uera sita est. Externis autē uti debeo ad necessitatē, & qualiter in-

CATECHISMVS.

Seruire possum eis proximo, nemi-
nem autem lädere. IN. Quid sen-
tis de Cœna Domini? R. Gratiarũ
est actio cõmunis, & ingens glori-
ficatio mortis & effusionis sangui-
nis Domini nostri IESV Christi, cũ
restitutione fraternæ dilectionis,
& concordia. IN. Cũnam uocatur
Cœna Domini? R. Quòd illic edi-
tur & bibitur, ut Dominus in nouis-
sima cum Discipulis suis cœna, san-
ctissimè instituit. IN. Quid editur
& quid bibitur? R. Hoc quod Cœne
uerba continent; cum sacramen-
to panis, corpus Christi: & cum sa-
cramento uini, sanguis Christi. IN.
Et quomodo istud? R. Modo non
naturali, sed per animam fidelem.
IN. Negocium est igitur fidei? R.
Planè fidei. IN. Quid edunt ac bi-
bunt ergo, qui mensam adeunt sine
fide? R. Nil nisi sacramenta, & cõ-
demnationem. IN. Quid ita? R.
Quia ubi fides non est, ibi nec salus
est: & ubi non est salus, ibi salutis est
oppo-

CATECHISMVS.

oppositū, condemnatio. I N. Quana-
do sumes tu sacramenta? R. Quan-
do quidem ob ætatis teneritudinem
nihil Christianæ sagacitatis de me
quisquam concipere ualet, cessare
libet. At ubi spes fuerit, pijs me cate-
ris fructum sic facturum aliquem,
testabor & ipse fidem meam. I N.
Interea temporis qua ratione uitam
acturus es? R. Implorabo Dominū
mihi ut adsit, quo possim in uijs eius
ambulare, ad gloriā ipsius, et
bonum proximi.

CATECHISMVS.

Oratio pueris mane dicenda.

GRatias tibi Pater cœlestis ago,
quod præteritam noctem mihi
uolueris esse prosperam : precor-
q̃ ut diem itidem hunc totum mihi
bene fortunes , ad nominis tui glo-
riam , & animæ meæ salutem : & ut
tu, qui es uera lux occasum nesciens,
sol æternus omnia uiuificans, alens,
exhilarans, digneris illucescere men-
ti meæ, ne usquam impingam in ul-
lum peccatum: sed ducto tuo perue-
niam ad uitam æternam. Amen.

Alia, ante ingressum pædagogij.

IESV Christe, Dei fili unigeni-
te, Domine misericordiæ, te sup-
pliciter oro, ut qui puer duodecim
annos natus, sedens in templo do-
cuisti doctores ipsos: cuiq̃ pater cœ-
litus emissâ uoce dedit autoritatem
docendi moralium genus, quum di-
ceret: Hic est filius meus dilectus, in
quo mihi complacitū est, ipsum au-
dite: quiq̃ es æterna sapientia, sum-
mi

CATECHISMVS.

mi patris : illustrare digneris ingenium meum, ad perdiscendas honestas literas , quibus utar ad nominis tui gloriam, & animæ meæ salutem. Amen.

In templo.

GRatias ago tibi IESV Christe, pro ineffabili charitate , quòd genus humanum morte tua redemisti. Te precor, ut aures & oculos mentis ac cordis mei digneris aperire, ut eloquia tua sancta , non solum uerè & examussim percipere queam, & intelligere , sed factis etiam debitis exprimere. Te suppliciter oro , ne patiaris tuum sanguinem pro me frustra fustum esse , sed tuo corpore semper pascas animum meum , tuo sanguine uiuifices spiritum meum , ut paulatim adolescens ego uirtutum auctibus, efficiar idoneū membrum corporis tui mystici, quod est Ecclesia: nec unquam deficiam ab illo sanctissimo tuo fœdere , quod in extrema cœna distributo pane & poculo,

CATECHISMVS.

Io, pepigisti cū discipulis tuis electis,
& per hos cum omnibus, qui per
baptismum in societatem tuam sunt
institi. Amen.

Consecratio mensæ, ex Chrysostomo.

Benedictus Deus, qui me pa-
scis à iuuentute mea, qui cibū
præbes omni carni: reple lætitiā &
gaudio corda nostra, ut affatim q̄
latis est habentes, abundemus in o-
mne opus bonū, in Christo IESV
Domino nostro: cū quo tibi glo-
ria, honor, & imperium cum S. spi-
ritu, in omne æuum. Amen.

Alia.

Quicquid appositū est, & quic-
quid apponetur, foelix & sa-
crum esse iubeat, qui sua benignita-
te pascit uniuersa. Amen.

Gratiarum actio, post sumptum cibum.

Gloria tibi Domine, gloria tibi
sancte, gloria tibi rex, quoniā
dedisti nobis escas: imple nos gau-
dio & lætitiā in spiritu S. ut inuenia-
mur

CATECHISMVS.

mur in conspectu tuo acceptabiles:
nec pudeſiamus, quando reddes
unicuique secundum opera sua.
Amen. Pater noster, &c.

Alia.

GRatias agimus tibi pater coele-
stis, qui tua ineffabili potentia
condidisti omnia, tua inscrutabili sa-
pietia gubernas uniuersa, tua inex-
hausta bonitate cuncta pascis ac ue-
getas: largire filiis tuis, ut aliquando
tecum bibant in regno tuo nectar
illud immortalitatis, quod promissi-
sti ac preparasti uere diligentibus
te, per IESVM Christum. Amen.

pro docilitate.

AVdi preces meas aeterna qua-
eris sapientia Domine IESV,
qui tenerae aetatis docilitatis commo-
dum addidisti: adde queso ad natu-
rae propensionem auxilium gratiae
 tuae, ut literas ac liberales disciplinas
 citius perdiscam, sed tuae gloriae ser-
 uituras, quarum adminiculis adiu-
 ta mens

CATECHISMVS.

ta mens mea, plenius assequatur cognitionem tui, quem nosse foelicitatis humanæ summa est : utq̃ ad tuæ sanctissimæ pueritiæ exemplum, in dies proficiã atate, sapientia, & gratia apud Deum & apud homines. Qui uiuis & regnas in consortio patris ac spiritus sancti in æterna secula. Amen.

Pro parentibus

Domine Deus, qui nos secundum te plurimum honoris parentibus nostris habere. uoluisti, nec inter officia pietatis minimũ est, pro parentum incolumitate tuam bonitatem interpellare: serua quæsumus parentes meos, cum omni familia primũ in tuæ religionis amore, deinde tutos à corporis & animi perturbationibus. Mihi uerò præsta, ne quid illis ex me molestiarũ accedat. Denique ut ego illos, illi te propitium habeant, qui supremus es omnium pater, Amen.

Alia

CATECHISMVS.

Alia, sub noctem.

Domine IESV Christe, cuius
inexhaustæ benignitati debe-
mus omnia, qui diei clarissimam lu-
cem bonis iuxta ac malis ad obeun-
da actionum munia tribuisti, noctis
amicum silentium ad quietè reficiē-
das corpusculorum vires, & ad dilu-
endas animorum curas, leniendos-
q; mœrores clementer dedisti: quū
te diligētibus hæc omnia tuip̃se mul-
to foelicius præstas intus, quibus ad
omnes pietatis functiones fidei gra-
tia multo clarius præluces quàm sol
refulget, quos tua promissa nō sinūt
unquam lassescere: spiritus consola-
tio omnes animi molestias longè ef-
ficacius diluit, q̃ corporis sopor: nec
in alio totus homo tutius aut suauis-
us conquiescit, quàm in tua miseri-
cordia: Redemptor optime, precor,
ut si quid hoc die per humanam in-
curiam cōmisi, quod offenderit ocu-
los tuos, pro tua solita bonitate con-
dones, simulq; des, ut hæc nox te

C pro-

CATECHISMVS.

prosperante sit mihi scilicet, te custodire pura, te protectore à nocturnis dæmonum ludibrijs tuta: ut hic somnus corpus simul & mentē in crastinum diem reddat ad tibi seruendum alacriorē. Porro quoniam hæc uita nec ullam horam habet certam: ubi uenerit illius uespera, & urgebit corporis somnus, unde nō expegiſcemur, nisi cum ad angeli tui tubā excitabuntur mortui, quæso ut tum illumines oculos animæ meæ, ne extincta fide obdormiā in morte sempiterna, sed requiescam in te, cui uiuunt etiam mortui. Qui uiuis & regnas cum Deo patre & sancto spiritu in sempiternum. Amen.

Pro custodia pudicitie

Diuine spiritus, qui abhorres ab omni spurcitia, quiq; gaudes, ac pro delicijs habes in castis purisq; mētibus uersari: te supplex deprecor ut hunc insignem thesaurum quem porto in fictili uasculo, sicut tuæ debeo benignitati, ita tuo beneficio seruem

C A T E C H I S M V S.

seruem incolumem: utq; indies magis ac magis puro corde, puroq; corpore tibi placens, perueniam ad illā uitam quæ nullam nouit corruptionem, in qua uiuis cum patre et filio. Amen.

Pro tuenda fama.

DOcuit nos ô Pater cœlestis, sapiens ille tuorum conscius arcanorum, thesaurū cum primis esse præciosum honestam famam, quā ait: Melius est habere nomen bonū quā unguenta preciosa. Sed hoc tam insigne bonum nec parare, nec seruare possumus, nisi tuo præsidio. Fons autem boni nominis est uita inculpata. Hāc igitur in primis abs te petimus. Verū quoniam frequenter innocentia tuta nō est ab ijs qui uenenum aspidū gestant sub labijs suis: nec raro fit ut quum inter fidos amicos nos esse credamus, cū Ezechiele habitemus inter scorpíos: cū sancto citharædo tuo clamamus, domine libera animā meam à labijs

C 2   iniquis

CATECHISMVS.

iniquis & à lingua dolosa. Quod si
tuæ bonitati uilum est, tuos hac q̃q̃
afflictione exercere ad pietatem, da
quæsumus, ut cum Paulo fortissimo
duce tuo, per ignominiam & gloriã
per infamiã & bonam famam, in tu-
is præceptis perseueremus, per Iesũ
Christum, qui & ipse dum in terris
ageret, audiuit, demoniacus, Sama-
ritanus, uinipotor, & populi sedu-
ctor: idem nunc tecũ regnat in glo-
ria, cum spiritu sancto. Amen.

*Gratiarum actionis quotidianæ for-
ma ad Deum Patrem.*

AGO tibi gratias omnipotens,
æterne & uiue Deus, æterne
pater Domini nostri Iesu Christi,
conditor omnium rerum, & cõser-
uator ac opitulator, cũ filio tuo co-
æterno Domino nostro Iesu Christo
patefactio in Hierusalẽ, et spiritu san-
cto tuo effuso in Apostolos: quod
te patefecisti nobis immẽsa bonita-
te certis & illustribus testimonijs, &
quod condidisti & elegisti tibi Eccle-
siam

CATECHISMVS.

siam perpetuam, & uoluisti filiū tuū
Domīnum nostrum Iesum chri-
stum pro nobis fieri uictimam: de-
didisti nobis Euangelium tuū, & spī-
ritum sanctum: remittis nobis pec-
cata, & liberas nos à potestate dia-
boli, & à morte æterna: & das no-
bis uitam æternam: & hæcenus in
hac uita multis magnis beneficijs
donasti: dedisti uitam, uictum, do-
ctrinam, pacem ijs locis in quibus
uixi: & mitigasti pœnas quas meri-
tus sum.

Oratio ad Filium.

AGo tibi gratias etiam Domi-
ne Iesu Christe, fili Dei uiui,
crucifixe pro nobis & resuscitate E-
manuel, quod copulasti tibi huma-
nam naturam, passus es pro nobis,
& resurrexisti, ac redemisti nos, ser-
uas ac deffendis ecclesiam contra di-
abolos hostes tuos, & das & instauras
sæpe lucem Euangelij, remittis
peccata, & das nobis uitam æternā

CATECHISMVS.

& es mediator & interpellator pro nobis assiduus, et uis nobis opitulari sicut dixisti: Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, ego reficiam uos.

Oratio, ad spiritum sanctum.

AGo etiā tibi gratias Spiritus. uiuificator, effuse in Apostolos, quod accendis lucē tuam in nostris mētibus, regis, doces, mones, & iuuas me cōsilio, gubernas labores uocationis meæ et sanctificas me ad uitam æternam.

De uera doctrina oratio ad Patrem.

OMnipotēs, æterne & uiue Deus, æterne pater domini nostri Iesu Christi, qui te patefecisti imensa bonitate, & clamasti de filio tuo Domino nostro Iesu Christo, Hunc audite: conditor omniū rerū & conseruator et opitulator, cum filio tuo coæterno Domino nostro Iesu Christo, regnante tecum, & patefacto in Hierusalem, spiritu sancto tuo

CATECHISMVS.

tuo effuso in Apostolos: sapiens, bone, misericors iudex, & fortis: qui dixisti, Viuo ego, nolo mortem peccatoris, sed ut conuertatur, & uiuat: & dixisti, Inuoca me in die tribulationis, & eripiam te: miserere mei, propter Iesum Christum filium tuum Dominum nostrum, quem uoluisti pro nobis esse uictimam, *ὡς ὑποίταλμα*, *ὡς ἱκετήριον*, et sanctifica, rege, iuuua, accende cor & animam meam spiritu sancto tuo, ut te uerè inuocem, tibi uerè credam, gratias agam, & obediam. rege & serua ecclesiam tuam, sicut promissisti: Hoc est foedus meum cum eis, spiritus meus, qui est in te, & uerba mea quae posui in ore tuo, non recedant ab ore sermonis tui in aeternum. Semper luceat in nobis Euangelium tuum: & rege et confirma corda nostra spiritu sancto tuo, ne in furores Epicureos aut fanaticos ruam: governa studia ecclesiae, & defende politias, quae praebent hospitium ecclesiis.

CATECHISMVS.

Ad Christum.

Iesu Christe fili Dei uiui, crucifixe pro nobis, & resuscitate, uerbum & imago æterni patris, qui regnas ad dextram patris, ut des dona hominibus, & constitutus es interpellator pro nobis, miserere mei, & intercede pro me apud æternū patrē tuum, & sanctifica me spiritu sancto tuo, sicut promissisti inquit, Non relinquam uos orphanos, & c. Item Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, ego reficiam uos: miserere mei, & intercede pro me apud æternū patrē tuum: sanctifica et rege me spiritu sancto tuo, & desce de me aduersus diabolos, spiritus mendaces, & homicidas hostes tuos.

Ad spiritum sanctum.

Spiritus sancte effuse in Apostolos quē promissit nobis filius Dei redēptor noster, ut accendat in nobis ueram agnitionem & inuocationem Dei: sicut scriptum est, Effundam

CATECHISMVS.

dam super uos spiritū gratiæ & precum : exsuscita in cordibus nostris uerum timorem Dei, & ueram fidē, & agnitionem misericordiæ, quam nobis æternus pater Domini nostri I E S V Christi propter filium promissit : sis nobis paracletus in omnibus consilijs & periculis : & accende mentes nostras, ut uera obedientia, Patrem Domini nostri Iesu Christi, & filium eius redemptorem nostrū, & te perpetuò celebremus.

*Orationis Dominicæ explicatio per Philip-
pum Melanchthonem.*

PATER noster qui es in cœlis. Omnipotens æterne et uiue Deus, qui ades ubiq; , ubiq; respicis & exaudis : Pater Domini nostri Iesu Christi, qui te patefecisti immēsa bonitate, & clamaſti de filio tuo Domino nostro Iesu Christo, Hunc audite : conditor omnium rerum, & conseruator, & opitulator : cum filio tuo coæterno Dño nostro Iesu Christo

CATECHISMVS.

regnante tecum, & patefactio in Hierusalem: & spiritu sancto tuo effuso in Apostolos: sapiens, bone, misericors iudex, & fortis pater noster qui es in cœlis.

SANCTIFICETVR nomē tuum. effice ut uerè agnoscaris, & per Euāgelium uera doceantur, per quæ gloria tua patefiat, ut te rectè inuocent & colant homines.

ADVENIAT regnū tuum. Sparſa Euangelij uoce, regas etiam nos spiritu S. tuo: effice ut uerbo tuo credamus: inchoa in nobis regnū tuū, ut fiamus hæredes regni tui: & destruas regnum diabolī, horribiliter graſſantis in genere humano, & paſſim homines impellētis ad Epicuræum Dei contemptum, aut colēda idola, ſclerata homicidia, libidines, mendacia, & alios furores. Aduerſus hæc mala defende nos æterne pater, Domini nostri Ieſu Chriſti, & rege nos ſpiritu ſancto tuo: ſicut dixiſti, Effūdā de ſpiritu meo, & c.

FIAT

CATECHISMVS.

FIAT uolūtas tua Da ut omnes obediant in terra : da ut pastores , reges, magistratus , doctores, discipuli ciues, suo loco singuli officiū suum rectè & foeliciter faciant, ac omnes tibi obediant, sicut angeli in cœlo tibi obediunt, & placent tibi. Tuum opus est efficere, ut nos miseri, stulti, infirmi, res geramus bonas & salutare : simus organa non iræ, sed misericordiæ : simus utiles ecclesiæ, non simus pestes, καὶ ἀλάστορες. Politia Ezechix foelix est, te iuuante : politia Sedechix infœlix est, quia te adiutorē repellit. Nos non repellimus te, sed uero pectore, ueris lacrymis oramus, ut nostras ecclesias, doctores, scholas, principes, gubernatores, populum regas, ut aliqua fiant tibi grata, sicut inquit Paulus Deus qui efficit ut uelit, efficiet etiam ut perficiatis, ut aliqua ipsi grata fiant.

PANEM nostrum quotidianū da nobis hodie. Da uictum, da pacem, defensionem, bonam ualeitudinem,
ut

CATECHISMVS.

ut labores uocationum perferre possimus: succellum in rebus gerendis iuxta uocationē, liberorum educationem, mediocrē trāquillitatem, hospitā, politias honestas, disciplinā, iuris, iudiciorum custodes, et nō dissipatas seditionibus, luxatione disciplinā, aut bellis.

ET dimitte nobis debita nostra. Cōfitemur & agnoscimus, nos circumferre peccata, & multiplicem infirmitatem: quæ cum nos deterreant à cōspectu tuo, ac trepidātes repellāt, oramus ut per mediatorē Christū, filium tuum, pontificem nobis à te constitutum, liceat reconciliari tibi, & cum fiducia accedere ad thronū gratiæ. Ad hoc ergo largire nobis o clementissime pater gratiam tuam, ut uerē ex animo pœniteat nos uita hæcenus cōtra gloriam tuam & p̄ximum transacta, ne perseueremus in delictis contra conscientiam.

ET ne nos inducas in temptationē. Ne sinas nos pertrahi à diabolo ad
im-

CATECHISMVS.

impietatē , et ad alia scelera. Defen-
de nos contra diaboli insidias, rege
nos tua luce, tuis consilijs, ne sinas
nos ruere deceptos nostris erroribus,
aut impulsos imbecillitate carnis.
Magna & admiranda sapientia & uirtus fuit Dauidis: hunc tamen
uidimus aliquoties impulsus alias
à diabolo, alias humano errore, ut
cum iubet numerare populum. Cū
magna sit infirmitas omnium, tu nos
æterne Deus pater Domini nostri
Iesu Christi, rege & ostēde nobis salu-
taria consilia in priuatis & publi-
cis negotijs: & corda nostra spiritu
sancto tuo, ut tibi obtemperent, ut
simus non organa iræ, sed organa
misericordiæ, & utilia ecclesiæ.

LIBERA nos à malo. Ab omni-
bus miserijs & ærūnis huius uitæ, à
peccatis, à tyrānide diaboli, à scāda-
lis, à calamitatibus publicis et priuatis,
ut uidelicet cū uniuersa ecclesia ere-
pta ex presentibus miserijs, donemur
luce, iustitia, et uita æterna, & frua-
mur

CATECHISMVS.

mur dulcissima consuetudine Dei
aeterni, & domini nostri Iesu Chri
sti, Amen.

*Pro uenia peccatorum,
Oratio.*

DEus pater indulgentissime, atq;
optime, oro te, ne malitia mea
alijs noceat, sed aliorum potius bo
nitas mihi prosit. Tu es metuendus
ille Deus zelotes, qui reddis iniqui
tatem patrum in filios, in tertiam
& quartam generationem, ijs qui
oderunt te: es uicissim exorabilis,
& mansuetissimus, qui facis miseri
cordiam in millia ijs qui diligunt te,
& custodiunt praecepta tua. Ad in
gentem tuam munificentiam istud
quoque accedat, ne in me patrum
carnalium noxiae redundent: sed
Christi filij tui, qui Pater est noster,
benefacta mihi subueniant, ne mihi
propter eos qui genuere corpus hoc i
rascaris: sed propter IESVM, qui ani
mum regenuit, sentiam te placatum.
Amen,

Pro

CATECHISMVS.

Pro Fide.

EXcæcatus est homo à peccato :
sed miseratione patris tui , ap-
positus es tu Christe dux huic cæco,
magister rudi. Illud tamen atrocissi-
mum in cæcitate hac & ruditate ma-
lum , quod subinde trepidamus ac
nutamus : aliàs optima præceptoris
monita non capimus, aliàs heremus
& ambigimus de ueritate. Miserum
cæcum , quomodo paratam pernici-
ciem euades , si te subtrahis : si nec
ipse nosti uiam , nec fidem habes
monstranti; Christe ueritas pura, &
sempiterna, dignare ita pectoribus
nostris illabi , ut te ac tua omnia , si-
cuti ueriora sunt, ita pro certioribus
habeamus, quàm quæ uel oculis no-
stris cernimus, uel digitis contrecta-
mus, fallacibus corporis sensibus,
quibus stolidi & bruta caro tanto-
pere confidit. Seda & compone mo-
tuos istos carnis, detrudentes nos
subinde ad mutationem eius, quod
firmissimū atque stabilissimum o-
portet

CATECHISMVS.

portet esse apud animos nostros. Donum est luminis tui fides. hoc tu Christe benignissime ita cordib. nostris instilla, ut uitiosi isti oculi, uel reluctantes, & inuiti cogantur illud aspicere. Amen.

Pro charitate Dei.

Mentes nostras ita condidisti author naturæ, ut pronæ ferrentur ad pulchrum, qui affectus amor dicitur. O utinam dignareris oculos nostros aperire, ut cerneremus te unum esse uerā, summam, absolutam pulchritudinē. Reliqua omnia, etiam quæ nos de forma admiramur, & suspicimus, deformissima esse, si tecum conferantur. Effice Pater, ut hæc, sicuti reuera sunt, ita & sentiamus, & sint nobis persuasa, quo rebus alijs cunctis pro nihilo habitis, & contemptis, in te uno mens, animus, cogitatus, affectus noster omnis sit defixus, Amē.

Pro

CATECHISMVS.

Pro charitate proximi.

Illumina Domine ac exerce mē-
tes nostras, ut unūquicq; suo prę-
cio æstimemus, nihil pluris facia-
mus te, quando nihil potest fieri me-
lius te. Secūdo loco sit nobis homo
quo nihil est in rebus mundi huius
præstabilius. Illum secundum te dili-
gamus, siue quia simillimum nostri,
siue quia filium tuum, ideoq; fratrem
nostrum, siue quia destinatum ciuē
communis patriæ: & mutua charita-
te meditemur iam hīc cœlestem illā
uitam, à qua procul exulat odium,
omnia sunt amoris, ac proinde gau-
diorum referta.

Pro misericordia proximi.

REmolli cor hoc nostrum Do-
mine, ut necessitatibus & incō-
modis proximorum non aliter mo-
ueamur, quā si ad nos, aut ad res
nobis coniunctissimas pertinerent,
& charissimis nostris existimemus
accidere. Misereamus in illis nostri

D

CATECHISMVS.

ipſorū , & in comuni calamitate
communis ſit erga alios quoque mi
ſeratio, ut qua de cauſa miſeramur
noſmetipſos, eadē ipſa moueamur
erga illos, quos eiſdem uidemus ad
uerſis premi. O Chriſte miſiſſime,
ac miſericordiſſime, aſſa nos quæſo
ſpiritu manſuetudinis & bonitatis
tuæ, ut quemadmodū te miſericor
dia noſtri ad cruciatus impulit, &
mortem amariffimā, ita nos proxi
morum miſeratio ad eis pro uirili
ſuccurendum adducat.

Aduerſus cupiditatem opum.

HVmanæ diuitiæ quid queunt
nos iuuare, niſi tu Pater benig
niſſime, tuas in nos effuderis? Ape
ris tu liberalem manum tuam, & im
ples omne animal affluentia. Quor
ſum parantur nobis tam multa, quib
us pauciſſima ſunt opus? Quid ſu
mus anxij de futuris, quæ tu præſta
re potes ſolus? O inſtitutor & con
ſeruator uitæ noſtræ, tu qui unico
tuo uerbo nos ſinxisti, eodem uni

CATECHISMVS.

co nos sustenta: illustra mentes nostras ut cognitis umbris te unū concupiscamus, in quo sunt thesauri omnes scientiæ & sapiëntiæ: tuā gratiā exoptemus, qua una cuncta perseuerant, & uita nostra propagatur.

Alia.

O Maximam mentium nostrarum cæcitatem, ut noxia tam sollicitè expetamus, fugientia persequamur, retineamus inuita, quæ nos in exitium nostrum sumus commenti: & dum alimenta quærere nos putamus, illum offendimus, qui nos alit, à quo solo pendet uita nostra, haud aliter quàm tenuissimò filo alligata. O tutor, & altor noster, da nostris cordibus ad custodiam legis tuæ curam, ad nos uerò alendos securitatem: quandoquidem curam hanc ipse & in te profiteris recipere, & remitti ad te iubes, ne nos de euentu simus solliciti, quem tibi soli seruasti.

CATECHISMVS.

Contra Superbiam.

Quid facit mihi animos? Externa incerta sunt, & ad breuem usuram accommodata. Corpus caducum, putre, fragile, foetidum: animus prauus, mens cæca, Quicquid habeo meum, malum est, si quid boni, quod est prætenue, atque utinã aliquid, id uerò alienum est. Tantæ meæ infirmitatis conscius, cur me extollo? cur alijs me antepono, certè non peioribus me? scilicet quia huc me protrudit caro, peccato coinquinata, nisi tu feras opem. O Christe in tanta potentia mansuetissime, & in tanta excellentia demisse, ac tua sponte humilis, impartí mihi animum atq; spiritum tuum, ut agnoscam infirmitatē meam malitia fermentatam, & exemplo tui moderatus sim, qui nullam habeo efferendi mei causam, quum ipse tu Dominus cœlorū ac terræ, cui tantum sese licebat extollere, ad
infi

CATECHISMVS.

infimam te hominum deiectionem
submiseris.

*Pro Ecclesia sancta Catho-
lica.*

O Amicissime nostri Christe, ô
sponse, cui est unicè chara tua
ecclesia : quicq; pollicitus es, te illi
nunquam defuturum, auge eam,
& fac lætissimam bona sobole patris
simillima, nempe tui : fac nos om-
nes idem & de te sentire, & in te, ut
simus uerè unum corpus illud, cu-
ius tu es caput, conglutinati & com-
pacti charitate mutua, de tuo illo
perpetuo igne accensa : qui ita nos
amasti, ut sanguinem & uitam pro
nobis impenderes. O Christe au-
thor & suator charitatis, pacis, be-
neuolentiæ, emolli durissima no-
stra pectora, & planè ferrea, calfac
corda nostra glacie concreta & du-
rata, ut mutuò bene cupiamus, quo
agnoscant omnes, discipulos tuos
esse nos : & iam nunc incipiamus

CATECHISMVS.

uitam illam coelestem exprimere,
in qua nulla est dissensio, nullum o-
dium, sed pax & amor om-
nium inter om-
nes.

FINIS.